

Список використаних джерел :

1. Білецька В. Ю. Українські сорочки, їх типи, еволюція й орнаментация. Київ : Наукова думка, 1989. 134 с.
2. Власюк О. Підготовка майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва до використання традицій виготовлення українського народного вбрання у професійній діяльності : навчально-методичний посібник. Рівне : Волинські обереги, 2012. 100 с.
3. Коновець С. В. Творчий розвиток учителя образотворчого мистецтва : монографія. Рівне : Волинські обереги, 2009. 383 с.
4. Ніколаєва Т. О. Український костюм : Надія на ренесанс Київ : Дніпро, 2005. 326 с.
5. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2008. 274 с.
6. Рудницька О. П. Педагогіка : загальна та мистецька : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.

Свиридюк Наталія

*майстриня народної ляльки,
заслужена майстриня народної творчості України,
аспірантка Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)*

МИСТЕЦТВО ВІДТВОРЕННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ГОЛОВНИХ УБОРІВ ПОЛТАВЩИНИ

У давнину головний убір відігравав дуже велику роль в традиційному костюмі, без нього як святковий, так і повсякденний традиційний український стрій вважався незавершеним.

Жіночий головний убір завжди був складним і змістовним. Головна й принципова різниця між дівочим та жіночим головним убором – жінки мали повністю покривати волосся після заміжжя. У дівчат же було розмаїття зачісок і уборів, майже всі вони були вінкоподібні.

Відомий дослідник і етнограф Хведір Вовк писав, що на Лівобережжі України, зокрема на Полтавщині та Харківщині, дівчата вплітали «гладкі та однобарвні» стрічки в кінець коси (так званій «кісник») і так її залишали спускатися по спині. Носили також хустки з різних дорогих тканин, таких як «міняна», що змінює колір під різним кутом нахилу. Не меншим попитом користувалися «Тернові» або вибійчані хустки, з візерунками, нанесеними фарбою на тканину. Заміжні жінки носили очіпки – шапочки, що шилися з бавовняної, вовняної, шовкової або парчевої, особливо коштовної, тканини (рис. 1). Задня частина очіпка мала закривати й тримати купи волосся. Очіпки

зашнуровувалися на зав'язки. Під очіпком для зручності жінка могла збирати волосся на кибалку – обруч з домотканих ниток, обшитий тканиною, волосся розділялося на пасма й намотувалося на кибалку, а вже потім зверху цього вдягався очіпок. Очіпок могли носити й як самостійний головний убір, і в парі з хусткою.

Рис. 1. Жіночий очіпок

Валентина Іванівна Ануарова відновлює зразки очіпків, які були характерні для центральної частини України — зокрема Полтавщини, заходу Київщини, півдня Чернігівщини і Сумщини та заходу Харківщини. Виготовленням очіпків Валентина займається вже багато років, усе від початку до кінця робить сама. Перш ніж почати цю справу, впродовж двох років вивчала історію, читала різну літературу по темі. Як говорить майстриня спочатку очіпки були повсякденні призначені для зберігання дуже дорогої хустки. А потім з'явилися святкові очіпки, які шилися з дорогих тканин: жінки одягали їх на весіллі, коли виходили заміж, і знімали тільки вночі; носили вони ці головні убори до кінця свого життя.

В сучасному моному образі теж використовуються очіпки. Сучасні модниці беруть пошиті з цупких тканин очіпки до демісезонних пальто і на пляж; господарки одягають очіпки на кухні. Купують такі головні убори майстри і співачки; поетеси, іноземці. Купують очіпки люди, які відроджують етнічні традиції, і ті, хто працює за кордоном з діаспорою, в українських посольствах; і просто жінки беруть носити за кордоном. Багато жінок уже брали очіпки, щоб просто носити (рис. 2).

Рис. 2. Роботи Валентини Ануарової

Очіпки Валентина Ануарової були на обкладинці буклету Олега Скрипки, з яким він гастролював по Франції.

Комусь іще здається, що очіпок – це сива давнина, етнографічний сувенір, і що ніхто його в сучасному житті одягти не може. Але це, як бачимо, не так. Прекрасні головні убори, які виготовляє Валентина Ануарова, гідні подиву, і вони впевнено приходять у гардероб сучасної жінки.

Жіночий головний очіпок шився : верх зі складочок (посередині бантова, далі від неї на обидві сторони складочки по 1,5 см завширшки), ззаду зашнуровувався на зав'язки й прикрашався так званими «листочками» спереду, викладеними з канту тканини іншого кольору, що пришивалися до основної тканини. Край очіпка прикрашався смужкою пліса. Поверх очіпка такого типу обов'язково пов'язували «квітчасту» вовняну або шовкову хустку, але був і різновид жіночого головного убору, який поєднував ці дві деталі, він називався «пов'язка». Шився цей головний убір з найкрасивіших шовкових хусток, так

званих «міняних», тобто блискучих, переливчастих тканин, витканих з ниток двох кольорів – чорно-зелених, чорно-червоних тощо, з рослинним орнаментом на два боки. Верх робився вище й пишніше, ніж у звичайного очіпка, одягався він так само, як і очіпок, але з боків вшивалися ніби кінці хустки і вив'язувались спереду «ріжками».

Платки на темені пов'язували молоді жінки, але не дівки. Хустки, які носили селянки в Ключниківці, були з різноманітних матеріалів: шерстяні – «кремові» з квітками, шовкові – темно-ягодіві з яскравими квітками, й атласові – «орласті», такі ж, як «міняні», тафтові, з ниток двох кольорів – чорно-зелених, зелено-коричневих, наприклад з одного боку зелені квітки (можливо раніше – російські гербові орли) на коричневому тлі, а з другого – навпаки. По краю хустки могли бути прикрашені китицями. В селі носили також старовинні крамні хустки зеленого, вишневого кольору з каймою, вишитою на фабриці вирізуванням і лиштвою того ж кольору.

Дівки й молодіці на свято у холодну погоду пов'язували великі квітчасті хустки, обгортаючись тільки одним кінцем, а другий звисав, покриваючи одне плече до низу. Хустки і дівки, і жінки носили більше всього «по-звичайному», тобто обгортаючи кругом шиї обидва кінці і зав'язуючи позаду – це як холодно, або попереду вузликом – на тепло, влітку. Якщо гарна хустка була, то кінець звисав, а як робоча, буденна – то ховали під одяг.

Роботи майстрині репліки – точні копії старовинного вбрання. За зразок Валентина Ануарова бере справжній старовинний одяг, розшукує відомості у музеях, старих книгах, працює по фотографіях. Крім головних уборів, відтворює всі елементи жіночого традиційного вбрання – керсетки, плахти, займається ткацтвом поясів-крайок, відновлює пишні весільні вінки. Нещодавно почала шити свитки по старих викрійках, притримуючись давніх технологій, використовує виключно натуральні матеріали.

Відтворення традиційних головних уборів – це справжнє мистецтво, яке під силу творити лише справжнім творчим особистостям. Знайомство молоді з традиціями українського костюму вважаємо актуальним напрямом національно-патріотичного та естетичного виховання підростаючого покоління.

Рис. 3. Очіпки Валентини Ануарової на будь-який смак

Слізко Наталія

*студентка Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – доцентка А. Литвиненко)
(м. Полтава)*

МІСЦЕ МАГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Магія – одне з найзагадковіших явищ в історії людства. Воно супроводжувало людей з незапам'ятних часів. І навіть зараз, в епоху супертехнологій і розвитку науки, в неї вірять.

Адаптуючись до сучасних умов, магія у свою чергу сприяє виникненню нових культурних форм і практик. Магію, поряд з наукою та релігією, можна